

Соколи у Братислави

АРХЕОЛОГИЈА ЗВУКА

Драјослав Симић

Не постоје поуздани подаци о томе да ли је Радио Београд пре Другог светског рата снимао у организованој продукцији своје говорне емисије, но, мало светла на најстарији период српске радиофоније дало је случајно откриће дела наше говорне баштине снимљене у Радио Прагу пре Другог светског рата.

Наиме, на прошлогодишњи позив нашег националног радија многим светским станицама, као одговор Радио Прага стижу три CD необичног садржаја.

Међу снимцима на дисковима је и репортажа са Десетог свесловенског соколског слета одржаног јула 1938, о дочеку југословенских морнара – сокола на пристаништу у Братислави. То је мало ремек-дело радио новинарства. Према речима репортера, југословенски војни оркестар броји 50 чланова. Атмосфера на пристаништу је изузетно срдачна. Чују се усклици: „Наздар, наздар” и „Помози Бог, војници”, војни маршеви, клицања: „Живели...” Генерал Милош Жаг командант братиславског гарнизона, обраћа се присутнима на нашем језику: „Дозволите, како ми срце заповеда, да кажем, драга браћо Југословени... Овде вас не поздравља само наша војска већ преко нас цео чехословачки народ јер цео наш народ вас љуби као своју браћу.”

Тонска пошиљка Радио Прага садржи и звучни запис са сахране председника Чехословачке Републике Томаша Масарика 22. децембра 1937. Том приликом шеф југословенске делегације, председник Југословенске владе др Милан Стојадиновић, између осталог, изјављује: „Масарик је правилно схватио да су чехословачко и југословенско уједињење (*мисли се на стварање две самосталне државе 1918*) два идеала који се међусобно допуњавају, који један другога подржавају и јачају. Отуда његово интересовање за догађаје у Југославији и тесна сарадња са блаженопочившим краљем Александром... Са свим ауторитетом мога положаја могу изјавити верност у сарадњи нашег савезништва у Малој Антанти...”

Затим, ту су сећања драмског писца Мите Димитријевића о његовом пријатељству са Масариком.

Југословенски посланик В. Протић у Прагу даје две стереотипне изјаве, прву 6 септембра поводом рођендана краља Петра II и другу 30. новембра поводом југословенског националног празника 1937. Словеначки писац Братко Крефт поводом извођења своје драме у Народном позоришту у Прагу, говори 12 минута о своме делу. Сачуване су и три музичке нумере које је снимиио немачки радио, како у најави пише, у извођењу групе радника Фабрике дувана негде са југа Србије, и уступио их чехословачком радију.

Угледни библиотекар Беркопец, Словенац, у емисији од 1. октобра 1938. устаје у одбрану Чехословачке Републике и говори против Минхенског споразума којим велике силе практично уступају Чехословачку Хитлеровој Немачкој.

Међутим, за нас изузетно значајна, остала је сачувана изјава гимнастичарке Јованке Јовановић из Земуна, чланице Сокола, јер представља једини аутентично сачуван глас једне грађанке начињен пре рата на нашем језику, али што је још важније показује размишљања и идеологију младих Југословена тог времена:

„Од самог уласка у ову дивну земљу увидели смо да нас овде дочекују искреним и пуним срцем. А ми усхићени и занесени са сузама радосницама, братски загрљени, заклели смо се да ћемо увек бранити нашу браћу и нашу словенску слободу, сви сада уједињени у нераскидиве везе соколства. Поздрављам те са овог дивног места моја драга отаџбино: лепи Београде, бела Љубљано, поносни Загребе... И код нас ће бити слет 1941. Хоћете ли да дођете код нас? Ми бисмо се много радовали томе!”